

ЛИТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН ПРАУЛЕННЯ СЯЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БССР І УПРАУЛЕННЯ ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВАУ ПРЫ СМН БССР

№ 25 (481)

Субота, 24 жніўня 1940 года

Цана 20 кап.

Узмашніць работу рускай секцыі

Народы вялікага Савецкага Саюза, з'яднаныя сталінскай дружбай, плёна развіваюць сваю культуру, сваю літаратуру і мастацтва—нацыянальна на форме, сацыялістычна па зместу. У Савецкай Беларусі, поруч з беларускай літаратурай, квітне і развіваецца літаратура руская, яўрэйская. Прадстаўнікі гэтых літаратур жыўць і працуюць дружнай сям'ёй пад сонцам Сталінскай Канстытуцыі, аб'яднаныя ў адзін Саюз савецкіх пісьменнікаў БССР.

Пры СМН БССР працуе руская секцыя паэтаў і пісьменнікаў. Яна налічвае некалькі дзесяткаў таленавітых літаратараў. Пераважная большасць членаў рускай секцыі—гэта байцы і камандзіры Чырвонай Арміі. Сярод іх ёсць такія вядомыя па сваіх творах нашаму чытачу аўтары, як драматург В. Макараў, паэт П. Слесарэў, празаік В. Глазурін, Я. Шапіра і інш. Аднак нельга сказаць, што секцыя поўнасна справляецца з вялікай і адказнай задачай—калягацім выхаваннем зольнай рускай літаратурнай моладзі. За апошні час у члены СМН былі прыняты рускія пісьменнікі і паэты В. Макараў, Е. Салозьнік, К. Цітоў, А. Куперштук. Скажаць-жа, што іх выхавала руская секцыя—недобра. Божны з іх працаваў у пасобку, самастойна. Секцыя абмяжоўвалася толькі тым, што часам збірала сваіх членаў для абмеркавання творчых пытаньняў, зборнікаў вершаў і аповядаў. Да гэтага часу яшчэ не ўсе маладыя літаратары Чырвонай Арміі вылучылі. Выпадковымі выступленнямі паэтаў і пісьменнікаў у часяў Чырвонай Арміі (хопі іх было і багата) не вычэрпавецца работа са зольнай літаратурнай моладдзю. Праўдзіна Саюза пісьменнікаў БССР і асабліва руская секцыя павінны значна палепшыць работу з літаратарамі Чырвонай Арміі. Трэба арганізаваць сістэматычнае абмеркаванне іх твораў, наладзіць сталую камуністычную дапамагу расці зольным маладым літаратурным кадрам.

Найлаўна вышаў з друку альманах рускай секцыі. Вяліка дзюх год яго «редагаванне» ў Дзяржаўным выдавстве пры СНК БССР. І не глядзячы на такое «стараннае» рэдагаванне, альманах не вызначыўся высокімі якасцямі. Падбор матэрыялаў і іх выкладанне. Праўдзіна Саюза пісьменнікаў мала ўдзяляла ўвагі работе рускай секцыі, рэалізаванні яе творчых ідэй. І гэта ў той час, калі выданыя павінны былі выданыя ў год 3—4 альманахі рускіх паэтаў і пісьменнікаў.

Вялікае значэнне мае работа рускіх паэтаў і пісьменнікаў Беларусі па перакладу лепшых твораў беларускай літаратуры на рускую мову. У секцыі ёсць зольныя перакладчыкі, але іх чамусьці вельмі рэдка выкарыстоўвае праўдзіна СМН. Так, напрыклад, у Дзяржлітдзяце ў Маскве знаа анталогію беларускай паэзіі на рускай мове. Але з мясцовых рускіх перакладчыкаў ніхто не быў прыцягнуты для работы над анталогіяй.

За апошні час у Маскве на рускай мове выйшлі кнігі класіка беларускай паэзіі Максіма Багдановіча, выбраныя творы народных паэтаў БССР Янкі Купалы і Януба Коласа, вершы Арысяды Куляшова. Выхад у свет кніг беларускіх паэтаў і пісьменнікаў трэба толькі вітаць.—ён дае магчымасць народам Савецкага Саюза пазнаёміцца з творчасцю лепшых майстроў слова беларускага народа. Але, на вялікі жаль, не ўсе пераклады ў гэтых кнігах зроблены добрааснава. І гэта зноў гаворыць аб неабходнасці ўзяць пад увагу і перакладчыкаў, прыцягнуць да гэтай работы найбольш кваліфікаваных літаратараў Масквы, Ленінграда і іншых літаратурных цэнтраў, а разам—лепшых мясцовых рускіх паэтаў, якія маюць вялікія перспектывы ў гэтай рабоце, дзякуючы шырокай творчай сувязі з беларускімі паэтамі.

Праўдзіна Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР павінна ўзмацніць кіраўніцтва творчымі секцыямі, у прыгатаванні рускай. І самі секцыі абавязаны разгортваць больш актыўную, плённую дзейнасць.

Адзін орган рускай секцыі—альманах павінен выходзіць аграўна і па плану. Падрыхтаваны для новага альманаха матэрыял патрэбна абмеркаваць не толькі па слоўце секцыі, але і на Праўдзіні СМН, каб пазбегчы друкавання нізкакачэсных неапрацаваных твораў.

Задачы, якія ставяць перад рускай секцыяй, перад рускімі паэтамі і пісьменнікамі—надзвычай вялікі і адказны. Рускія літаратары Беларусі сваімі творамі павінны заваяваць ганаровае месца ва ўсёахопнай літаратуры. Трэба ўзмацніць работу са зольнай рускай літаратурнай моладдзю БССР, выяўляць яе, клапаціцца выхоўваць, трымаць сталую сувязь з літаратарамі Чырвонай Арміі.

Расце і квітне літаратура беларускага народа. Беларускі літаратары створалі рад выдатных кніг, заваяваўшы шырокую вядомасць ва ўсім Савецкім Саюзе. Найзольна ўзнаваць якасць сваіх твораў, працуючы дружнай сям'ёй, пісьменнікі Савецкай Беларусі—беларускія, рускія, яўрэйскія павінны ўсталяваць вялікую сталінскую эпоху, пышны росквіт Беларускай рэспублікі новымі патхніымі творами.

Заваяваць шырокую папулярнасць сярод шырокіх масаў чытачоў Савецкага Саюза—адказная і ганаровае задача ўстаў фронту беларускай савецкай літаратуры.

„Апошняя ноч на хутары“

М. КЛІМКОВІЧ

Урывак з кіно-сцэнарыя

«Апошняя ноч на хутары»—гэта яшчэ не кіно-сцэнары, а літаратурны матэрыял да яго. Мне хацелася адлюстраваць адзін з цікавых момантаў у жыцці нашай вёскі, калі сяляне, калісьці раскіданыя на хутары, вяртаюцца назад у вёску. Толькі вёска ўжо не тая, як была раней: калгасы лад змяніў людзей. Хутаране адстаілі на цэлыя дзесяці год, яны захаваў нават розныя забавоны, чым карыстаюцца недабіткі мінулага, накітавалі выведзенага ў сцэнары хутараніна Бандрата. Але новае насюваецца як магучы лавіна: ні пэўна хвацка трашчын, ні варажак агітацыі, ні нават варажак работа па

падрыву магучасці калгаса, — нішто не можа стрываць сацыялістычнай перабудовы вёскі. Калгасы лад павінен ахапіць апошнія высначкі аднаасобнай гаспадаркі і пераварыць яе.

Чалавечыя пачуцці, барацьба страцей, барацьба новага і старога ў гэты адказны момант і з'явіліся тэмай гэтага твора.

Ніжэй падаюцца два ўрывкі з сцэнарыя: прыезд з горада выхаванца хутаранкі Тадоры — Ігната, які выдлікан Тадорай з тайнай мэтай жаніць яго з сваёй дачкой і прымусяць яго абараняць хутар, і другі ўрывак — вечар на жывіце пасля работы.

Жыўнае поле пад вечар. Сонца над даўкай грушай у карагод хмарак нібы выганяе белыя агнітак у набесны загон нанач. Над ім высокія перыстыя воблачкі, які алястраванне хваць жыта на зямлі. Неба высокае, спакойнае. А пад небам, на полі, кіпчы праца. Жынярка трашчын, завялаецца, размашывае загараючы граблі-скідаці жэатэ жыта, вярчуць яго самаяны. Снапы, як пабытыя вонны, владуша ў два рады за жыняркай. На трактары Альбіна, яна задаволена мармыча песню: праца ідзе, праца кіпчы. Трактар пад'язджае к дарозе і зноў становіцца. Альбіна з вялікай аздосці саркавае з трактара, яна гатовы біць ні ў чым непавінную машыну, яна нават стужнула яе кулаком, але патросла забавёшым кулаком у паветры і замялася.

У гэты час пад'язджае на веласіпедзе Ігнат. Ён апрагнут звячэйна па-летняму: белая сарочка, пояс, капалюш. За плячыма рукавак.

Ігнат. Добры вечар, дзяўчына! Спешна ў працу!

Альбіна зносна зірнула на яго і адвэрнула, буркнуўшы: — Каму спешна, а каму смешна. Паспыхішы тут з нашымі рамонтнікамі, а як-жа?

Яна пачала поркацца ў трактары, але зірнула на хлопца і па зводчай прычыні ўсмінулася. Потым, каб захаваць усмешку, прыткнула галаву да месца, дзе, на яе думцы, мог саавацца трактар.

Ігнат злез з веласіпэда і таксама прыніў да гэтага месца. Альбіна пачынае адвечыць гайку, гайку заела — яна не адрываецца. Альбіна здуецца. Тады прапуну свае паслугі Ігнат.

Альбіна (рашуча адхіляе). Да трактара...

Ігнат. ...я да жонкі, нікога не папускаюць! Такую прымаўку я ведаю. Але, па-першае, я не жанаціны, а па-другое, я се-тое мараку ў гэтай справе, бо працую на заводзе, дзе гэтых конікаў кунчы.

Альбіна пакорна дастае ключы. Ігнат пачынае прапанаваць, падцягваць гайкі.

Ігнат (бярэцца за руль). А ну, паспрабавай! (Ён умела пабег трактар).

Альбіна. Во, памочніца сабе без бацькі нахмыла!

Ігнат. А што, дрэнным памочнікам быў-бы? (Ён спыніў трактар, чакае Альбіну). Па колькі плаціць будзён?

Альбіна. І па начной змене?

Ігнат. Гадзічы з кім і за якую плату!

Альбіна. Са мной, напрыклад! А плату якую захацеш, толькі без дурнак: нам трэба хатчы дажыць.

Ігнат. З табой — гатоў і без платы, а калі прэміруеш папалаткам, дык з гайтай хвілінкай ўжо з трактара не злажу.

Альбіна. І дзе гэта вас, гарадскіх, вучаць каміліменты дзяўчатам гаварыць? (Усё гэта гаворыцца жартам, як звычайна паміж хлопцам і дзяўчынай). А на самай справе? Мо-бы ноччу дапамагчы нам, бо лямпа і-за прастоў не справіцца з уборкай?

Ігнат. А ну, сядзі, паглядзі — ці ўмею трактар везці, тады згаворымся. Зось, якая дагучыць сідзела на жынярку, а потым аглядае жынярку, узірае веласіпэд і павяла яго слезам за трактарам. Альбіна і Ігнат паехалі на поле.

— Добралі дзяўчына, трактарыткі гэта Альбіна. Вось-бы табе, Ганна, такой быць.

Ганна. Мне добра і такой, аяс ёсць, а калі ты да яе прыхаў — калі дэка. (Шырокі жэст уседа за Альбінай). Вольнаму воля, шалемаю поле, а п'янаму рай. Мы як-небудзь абыйдземся.

Ігнат (адзіўся, але старалежыць змяччыць востры момант, жартуе). Не толькі ты змянілася, Ганна, але і гасцінасць твая. Раней ты больш ветлай была. Ну, добры вечар!

Ганна бярэ працягнутую руку і патроху адхідуецца.

Ігнат (гаворачы, зносіць снапы ў бакі). Не нааледа хутарское жыццё?

Ганна (стаіць ля плоту). Не толькі нааледа, абрыла. Але табе што? Ты выраўся на волю, а другія як хочучы.

Ігнат. А чаму ты не выраваецца? Калгас не за гарамі.

Ганна. Што калгас? Не калгас мне трэба, а душа чалавечая. А работы і тут хапае.

Ігнат. Там, у калгасе, і душа са звычнай скуры вылуваецца, чалавечай робіца. А як маці?

Ганна. Запытай сам, вось яна ідзе.

Ганна пачынае жаць. Ігнат стаўляе снапы ў магілі. Уважліва Тадора.

Тадора (весела смеючыся). Зраў відаць — гаспадар прыхаў, за работу ўзяўся. Ну, добры вечар. (Ным жароваюцца). Як маешся, Ігнат?

Ігнат. Дзякуй, патроху. Як вы тут?

Тадора. І табе дзякуй. Маешся па-сірому: хто ідзе, той субіне, як гарох пры дарозе. Можа хопі ты абароніш.

Ігнат. Ад каго, дэтка Тадора?

Тадора. Ад савічэўскай навалы. Навалілі: хутар ім у калгас аддаў. А што я тады з ёй (на Ганну) рабіць буду?

Ігнат. А тое, што і людзі.

Тадора. Дзякуй, не хачу вечныя папрокі хутаранкай прыніць, не хачу трэсься за кожнае спааенне на работу, хачу быць сама сабе гаспадыняй, хачу каб і яна ў парабанках ні ў кога не была.

Ігнат. Нешта не падобны калгаснікі на парабак, над імі і пана я не бачыў. Вось, бачыш, Альбіна едзе. Хто яна? Пана? Ватрачка? (Ігнат паказвае на даўкую жынярку. Твар яго ўсмінуўся ладна. Гэта абурэла Ганну).

Ганна. Гатавай мяне і не бачы. Кінем гэтую размову.

Тадора. І сапраўды, чалавек ядэрчэўся, а мя яно окармаі чэстечу. Вядзі, Ганна, тасця дамоў, дай падвечарак, а я тут пазамаю.

Маладыя людзі пайшлі. Тадора ўзялася за жыно. Праз нейкі час прыходзіць Бандрат. Ён таксама ўзяўся за серп. Жычын, гаворычы.

Кандрат. Ну, як кума? Прававала гаварыць.

Тадора. Прававала, але і ён духам пацітаўся.

Кандрат. Ці-ж я не казаў? Паслухай маёй парад: аддавай за Васіля, а мн тут удваі зямельны рады дадзі.

Вечар. На полі толькі што кончылі работу жней.

— Купацца! Купацца! Дружнай гурбой дзяўчаты пабеглі да ракі. У гэты час Юрка з хлопцамі пайшлі ехалі на мажарак, каб забраць сена з палатка сярэд жыта.

— Куды вы, дзяўчаты? — Купацца! — Іш вы, любіце!

Хлопцы злезлі з мажар, абкружылі Юрку:

— А чаго нам сапраўды спаацца? Чаго дома мы не бачылі? Тут і коні папавіць сьць дзе. Га, Юрка?

Чуваць пратэстуючы крык дзяўчат і голас хлопцаў:

— Калі не дазволіце памыцца — мы ўсе вамы сукенкі забярэм і прыдосца вам нас па полі лавіць у чым маці радава.

Галасы дзяўчат:

— Што вам рэчкі мала? Вазьміце ўправа!

Юрка застаўся адзін. Ён прыпёрся да мажарыны, на твары вялікая пакута. Ціха зашеў:

— Капаў, капаў крынічаньку Няздзячкі зье.

Любіў, кахаў дзяўчыначку Людзям, не сабе.

І чорт яго баўку знае, што замест сэрца дзяўчатам усюдала. Любіць-жа горшых, чым я. А чым я не хароп? І ціла бесь, і разумам бог не пакрыўзіў! І з твару не брыкні. Чаго-ж табе ва мне нехапае, мая Ганначка?

Неўзабегку да яго палыхоціць Альбіна, кладзе яму рукі на плечы:

— Пячка, Юрка? Луза пячка? А ты к хлопцам ідзі, на людзях такую хваробу лятчы перахварэеш.

Юрка. На людзях яшчэ цяжэй, сястрыца!

Альбіна. А мне атэцца, — не! Калі раласць у мяне — я гатовы з усім светам яе пацяляць, а і гора якое — лятчы, калі спачуваць табе таварыштвае, вось зараз я кінуся ў рэчку і раздэсяці яе пераплаву.

Юрка. А я ожураўся бы: атмаў з гора ў рэчку кінуся.

Альбіна. Пахай мае ворагі жытаюпа. Я хачу жыць, я любіць хачу.

Юрка. А хто ён?

Альбіна. Запікава? А цікавым, кажу, пасм аджукі. Але табе ожаку: ожаку сьняж прыхаў на хутар.

Юрка. Ведаю, у гэтым і гора маё, яго выкалікала старая вядэжа Гарбузіка, каб жаніць з Ганнаю.

Альбіна. Жаніць? З Ганнаю?

Юрка. Я сьняж насіў тэлеграму і старая сама мне сказала. (Пень прабегла па твару Альбіны, яна абарылася на мажарыны і ціха ейкнула).

Юрка. А што, ён што-небудзь гаварыў табе? Дакладраваў любіць?

Альбіна. Не, мні і слова пра любіць не сказала, толькі гайкі разам закручвалі. Але на гэта слоў не трэба, тут і вочы скажучы.

(Альбіна пячка, яна раскінула кофтак).

Вось бачыш, Юрка, і мне пячка.

Юрка. Можа цяпер і ты купацца не пойдзеш?

Альбіна. Купацца? (Яна заблылася на тое, пра што наляўна гаварыла). Ах, так... Купацца я ўсёроўна пайду, таму што ўсё гэта япраўда. Па-першае, ня праўда таму, што калі Гарбузіце хочацца, каб Ігнат узяў яе дачку, то гэта яшчэ не знача, што і Ігнату гэтага хочацца. Па-другое, свайго шчасця без бою і я не аддам. Па-трэцяе, мне здаецца, калі я яго ў думках пачуваю, то ён пачуе, прыблжыць, скажа: «Добры вечар, Альбіна!». (Яна вярнулася вочы на твары чаканне). «Добры вечар, Альбіна!». (Усёўдываецца ў свой голас, маршы). Чуваць голас: «Добры вечар, Альбіна!». Гэта Ігнат, праехаўшы пакуль можна было на дарожцы, алез з веласіпэда і, ведучы яго ў руках, пайшоў за Альбіны і Юрку:

— Добры вечар, Альбіна!

Альбіна (радасна да Юрку). Ну, вось! Ці-ж я не казала?

Добры вечар, Ігнатка! Купацца! Купацца!

І яна ўгрунці пабегла да рэчкі. Хлопцы паазароўкаліся і таксама пайшлі купацца.

Рэчка, у якой палотчыцца моладзь. Смех, жарты, брызгі валы. Альбіна і Ігнат паплылі намырацікі, заціпаіліся за куст на тым беразе, адпачываючы.

Ігнат. Як у казцы асілак казаў: «Я сабе любію, рускака мая!»

Малады беластонкі скульптар Н. Я. Рапарорт за работай над скульптурнай групай, прысвечанай вызваленню Чырвонай Арміі працоўных Заходняй Беларусі ад панскага прыгнёту. Фота В. Хеніна, (Фотэхроніка БЕЛТА).

ПА-БОЛЬШЭВІЦКУ ўмацоўваць ПРАЦОЎНУЮ ДЫСЦЫПЛІНУ

Указ Праўдзіна Вярхоўнага Савета СССР ад 26 чэрвеня 1940 года аб пераходзе на ваксмігавыя работы дзень і сямідзённы рабочы тыдзень і аб забароне самавольнага ўходу рабочых і служачых у прадпрыемства і ўстаноў быў сустрэты ў тэатральных калектывах рэспублікі з вялікім удзімам. Гэты Указ, які выражае адносіны савецкага народа к сацыялістычнай працы, мае выключнае значэнне. Самае строгае правядзенне яго ў жыццё прыгварыць нашу краіну яшчэ больш магучай, яшчэ больш моцнай.

Назваць не ўсе работнікі мастацтваў Беларусі зразумелі і ўсваялі гэтыя значныя значэнне Указа Праўдзіна Вярхоўнага Савета СССР. У тэатральна-відовішчых прадпрыемствах б'ль рад выпадкаў грубага парушэння Указа.

Напрыклад, у тэатры музыкамелі БССР меці месца востым выпадкам парушэння працоўнай дысцыпліны з аданнем вінаватых пад суд за спазненні, прагулы, самавольны ўход з працы. Малады артыст чыра Герман, асуджаны на 6 месяцаў прымушовай работ на месцу работы з вылічэннем 25 процантаў зарплаты, 14 жніўня спазніўся на 45 мінут, матывіруючы тым, што ён «спрасаў і не мог з'явіцца» к 11 гадзінам 30 мін на рэштатыма. Дырэктар тэатра ў другі рад перадава справу Германа ў суд, які прыгварыў паўнаўважна працоўнай дысцыпліны да 6 месяцаў турмагнага заключэння.

Бомсамолка Мартынава за спазненне асуджана на 3 месяцы прымушовай работ, але камсомольскай арганізацыі Мукамацкі нават не абмеркавала гэтага ўчынка камсомолкі, не мабілаваала камсомольскую арганізацыю тэатра на барацьбу за выкананне Указа Праўдзіна Вярхоўнага Савета СССР. Старыня мясцома Бабруйскага калгаснага тэатра тат. Гарнічак за спазненне асуджан на 4 месяцы прымушовай работ з утрыманнем 20 процантаў зарплаты. БРК саюза работнікаў мастацтваў прапанаваў мясцома Бабруйскага калгасна-саўгаснага тэатра абмеркаваць учынак Гарнічак на МК і агульнае сходзе работнікаў тэатра і вывесці яго з складу МК, як чалавеча, які, унахальваючы працоўную арганізацыю, не толькі не забяспечыў выканання Указа, але першы парушыў яго.

Дырэктары нашых прадпрыемстваў слаба выкарыстоўваюць свае правы адзіначалла.

Палітыка-выхавальная работа сярэд работнікаў тэатра яшчэ вельмі слабая. Нашым партыйным і прафсаюзным арганізацыям неабходна безадкладна пераклачыцца на больш глыбокія формы выхавальнай работы, не дапусціць выпадкаў парушэння Указа.

Задача ўсёй нашай мастацкай інтэлігенцыі — паказаць большыя ініцыятывы ажыццяўлення Указа Праўдзіна Вярхоўнага Савета СССР.

А. АРЬЯРСКІ,
старшыня рэспубліканскага камітэта
прафсаюза работнікаў мастацтваў БССР.

БОЛЬШ КЛОПАТАЎ АБ ЭСТРАДЗЕ

Эстрада — самы масавы від тэатральна-відовішча. Мабільнасць і партыўнасць дазваляе ёй прыніць у самыя далёкія куткі. Для правядзення эстраднага канцэрта няма патрэбы ні ў дэкарацыі, ні ў светлавых афектах, ні ў прыме, нават часамі і ў фортаўна, якое змяняецца бананам.

Белдзяржэстрада адзілялася ад Філармоніі БССР у канцы мінулага года і за гэты час правяла 1085 канцэртаў.

З усіх канцэртна-відовішчых арганізацыяў, якія знаходзяцца ў сістэме Устаўлення па справах мастацтваў пры СНК БССР, Белдзяржэстрада — самая маладая і, як ні даўна, на яе дагучы мейш за ўсё звартаў увагі. Уво ніхто не кіраваў, усё аб зобавым лаялі. Даволі скажучы, што эстрады канцэрт, рэпертуар якога эстрадыі часта ствараюць самі — нікім не правяраецца, ён толькі візуруецца Галоўрэпертомам. Калі да гэтага дадаць, што ў Белдзяржэстрадзе не было мастацкага савета і нават музычнага кіраўніка, то такая пастаўка справы наводзіць на сумныя думкі. Апрача гэтага, вялікім злом для Белдзяржэстрады з'яўляецца і адсутнасць памішанія.

Дрэна абстаіны справы з рэпертуарам артыстаў Белдзяржэстрады. Скаляе такая думка, што эстрада — гэта мастацтва трыгата гатунку. На яе махнулі рукой і кампазітары, і пісьменнікі — «справа, маўляў, не наша». Калі на сумесную вытворчую раду работнікаў Устаўлення па справах мастацтваў і Белдзяржэстрады былі запрошаны кампазітары і пісьменнікі, дык ад Саюза кампазітараў прысутнічаў толькі адзін аінтуэнт — кампазітар Палонскі, а ад Саюза пісьменнікаў наогул ніхто не прышоў. І па сёньняшні дзень, калі лядо да валакістага эстрадыі сёе-тое можна выбраць з напісанага беларускімі кампазітарами, дык на долю інструменталістаў ужо амаль нічога не прыпадае. Няма і разгаворнага жанра, які павінен быць найбольш зобавітым.

Аказваць канкрэтную дапамогу Белдзяржэстрадзе — пачасная задача Устаўлення па справах мастацтваў, кампазітараў, пісьменнікаў і артыстаў.

С. НІСЕНВІЧ.

НЕКАЛЫНІ ЗАУВАГ АБ РУСКІМ АЛЬМАНАХУ

Александр Каганов

А. Купершток

Константин Титов

Выхад альманаха рускай секцыі ССП БССР — не малае падзея ў літаратурным жыцці рэспублікі. Стаўшы арганізацыйным цэнтрам маладых рускіх пісьменнікаў БССР, альманах павінен выходзіць рэгулярна, не менш 3 — 4 разоў у год. Але цяперашняе яго выхадзіць з вялікімі перашкодамі.

Добра перадаана сустрэча героя з каханай дзяўчынай. «Я паглядзеў услед, потым закурываў, задумяваў дакрануўся да месца, дзе яна трымала за руцкі... і, усхваляваны ў сябе, пачаў да ражкі. У адной фразе аўтар атрымаў тонка перадаць пачуцці героя. Апаваданне запамінаецца, з героямі яго хочацца сустрэцца. У гэтым поспех Барыса Зубіна.

Варта прыгадаць, што большая частка твораў знаходзілася ў партфелі рэдакцыі з 1937 года. Гэтым і тлумачыцца тое, што побач з надранымі твораў у альманах трапілі сьмелыя, недаробленыя рэчы. Неагрэдувана змяшчэнне ў альманаху біяграфічнай аповесці пра Шомана-Аляксандра ўрайскага пісьменніка Уры Фінселя ў пераказе на рускую мову. Пры ўсім сваім вартасцях, гэта біяграфічная аповесць трапіла не на назначэнне, заняўшы крыху менш месца ў альманаху.

Некля назваць апаваданнем «Вораг» Вадзіміра Газырына. На сутнасці гэта толькі пачатак апавадання, паводле якога павінен быць аўтар. У тым, што апаваданне не скончана, прызначацца і сам Вл. Газырын. Ён піша: «Для сканчэння апавадання я прыняў тры дакумэнты». І прыводзіць тры ўрывкі з лістыа следчага. Папошта ў альманах трапіў няскончаным творам. А пачатак іх утрымаў, і тым больш прыкра чытаць сухія радкі сьледчага пратакола.

Альманах адрываецца ад апаваданнем Ефіма Сядоўскага: «Плошча, амытая крыжэмі» і «Мастакі».

Барыс Сціпінскага «Сустрэча» рысуе перакоўку былых злучэнцаў металамі сямінацыйнага працы. Ачуваецца глыбокае веданне аўтарам тэмы.

Альманах адрываецца ад апаваданнем Ефіма Сядоўскага: «Плошча, амытая крыжэмі» і «Мастакі».

Чатыры вершы Аляксандра Сізова здаюцца беднасна сваёй мовай. Гэта шаблонныя вершы. На яку-б тэму ён ні піша («Юнацтва», «Рашчэньне з дзвубінамі», «Маяй краіне прывітанне», «Дрыж-це!»), Сізов выкарыстоўвае адны і тыя-ж эпітэты:

Злетася сонце
Залатым светом,
Вышні ветром
Кувол голубой. («Юнацтва»)
Белыя яблыні
Зьветася аромат. («Прощанне с дзевуш-кой»)

І асень кувол
Голубой весны. («Друзькам»)
Такія словы, як сіла, слава, сталь, вецер, ветрык, можна знайсці ў кожным вершы.

Аляксандру Сізову неабходна ўбагаціць свой лексіён, удушыць і сістэматычна прапрацаваць, каб ў яго бачнае пачуццё вершы.

Узлы вершы Авіва Левінай «Суперніцы», «Уроч», «Сны». Але калі Левіна бярэцца за тэмы, вядомыя ёй толькі па газетных артыкулах, апаваданне робіцца на рытарычны, сухі, яны не хваляюць чытача.

Вершы Аляксандра Шапава і Канстанціна Цітова — найбольш сьпелыя і моцныя вершы альманаха. Тэмы творчасці Шапава і Цітова — алы і тыя-ж, але гэтыя тэмы ўвабляюцца ў розных вобразах, паэты знаходзяць асобныя адпаведныя выразы.

Незаконна альманаху трэба лічыць асуцэннае крытычных артыкулаў. Рускай секцыя трэба сабраць маладыя крытычныя сілы і даць ім месца на старонках друку.

В. КУДРАУЦАУ.

У рускай секцыі ССП БССР

За апошні час на ініцыятыву рускай секцыі праведзена два літаратурныя вечары ў Мінскім Доме Чырвонай Арміі. На гэтых вечарах выступалі рускія і беларускія пісьменнікі з творчымі справаздачамі — чытаннем артыкулаў і твораў і перакладаў.

Знан у друк чарговы нумар альманаха рускай секцыі. Апрача артыкулаў твораў Левінай, Макарава, Зубіна, Семініхіна, Шапіра, Цітова, Шапава і інш., у альманах уключаны творы беларускіх пісьменнікаў Лынькова, Глебкі, Галка, Пестрака, Машары, Н. Тарас і іншых у перакладзе на рускую мову.

У клубе пісьменнікаў секцыя правіла некалькі творчых вечароў, на якіх абмяркоўваліся творы паэтаў Сядава, Селіверста, Левінай, Німашова, Кірыліцава і Бухацова, прывітаў Сядоўскага і Зубіна, п'еса тат. Макарава «Гібель шляхты».

На тры бліжэйшыя месяцы руская секцыя намерана правесці шэсць творчых вечароў, на якіх будзе абмеркавана творчасць празаіка Е. Сядоўскага, паэтаў А. Шапава і К. Цітова, амержанцаў новых апаваданнем Семініхіна і Зубіна і навед Багушэвіча.

За апошні час секцыя вырабляе на літ маладых рускіх аўтараў — Дашысенка, Кавалёва, Селіверста, Семініхіна, Багушэвіча і інш.

Секцыя мяркуе ў бліжэйшы час паслаць брагула паэтаў і пісьменнікаў у заходнія абласці БССР для правядзення літаратурных вечароў у часяч Чырвонай Арміі.

Г. СЕМЕНИХИН

В СТЕПИ

Трое шли, догоняя ушедший вперед отряд, мечта о горячем армейском супе. Степь была пустыня и нева, пологонная мажорная звуки. Старшему, матросу Василию, шел тридцать второй год. У него были небольшие усыны и длинный чуб с медовыми волосами. Высокий, в короткой попертой кожанке и запяленных сапогах, он казался очень стройным. Галушко был несколько ниже Василия, но шире в плечах. На рыжей голове его плотно сидел вышвырнутый заячий трезух. Галушко горел путанно, чередуя украинские слова с русскими. В свободное время он особенно много и пространно любил говорить о мировой революции. Это была его самая злободневная тема. Галушко обыкновенно усаживал собеседника рядом и говорил, похлопывая его по плечу.

— Так вот, я и считаю, как бы правильно выразить... Войну ты мы закончим? Закончим. Ясное дело, закончим. А тогда как? Тогда и мировая скоро начнется... а мировая революция, ты, браток, не понимаешь... Это, брат, дело, ох и дело... нарассея повторил он, потрясая указательным пальцем в воздухе.

*) Шурган — буря.

Сталли

Я глаза зажмурил, чуть замер,
На секунду встал он предо мной.
С тельными, как Грузия, глазами,
С чуть заметной седной.

— О —

Авида Левина

Разводит мосты

Разводит мосты... По Неве полуосинной
Светом вереницею длинной плывут.
Ты только что мне, улыбаясь,
сказал: «Что ж, проститесь. Мосты
разведут»...

— О —

Разводит мосты

Разводит мосты... По Неве полуосинной
Светом вереницею длинной плывут.
Ты только что мне, улыбаясь,
сказал: «Что ж, проститесь. Мосты
разведут»...

— О —

Разводит мосты

Разводит мосты... По Неве полуосинной
Светом вереницею длинной плывут.
Ты только что мне, улыбаясь,
сказал: «Что ж, проститесь. Мосты
разведут»...

Две реки

Высокий берег, а под ним
Река синеется с рекою.
У стрелки облачком седым
Векналет пена над волною.

— О —

В и у р г у

Вверху сугробы снежных туч.
Внизу снега лежат как тучи...
— Спасибо!.. Уходи... Не мучь!..
Я здесь останусь — это лучше...
Морозом пустошь прожелена.
В большой пурге их только двое.
— Скажи мне, ты моя жена?.. —
— И бредит он, и ветер вост.

— О —

Разводит мосты

Разводит мосты... По Неве полуосинной
Светом вереницею длинной плывут.
Ты только что мне, улыбаясь,
сказал: «Что ж, проститесь. Мосты
разведут»...

— О —

Разводит мосты

Разводит мосты... По Неве полуосинной
Светом вереницею длинной плывут.
Ты только что мне, улыбаясь,
сказал: «Что ж, проститесь. Мосты
разведут»...

Две реки

Высокий берег, а под ним
Река синеется с рекою.
У стрелки облачком седым
Векналет пена над волною.

— О —

В и у р г у

Вверху сугробы снежных туч.
Внизу снега лежат как тучи...
— Спасибо!.. Уходи... Не мучь!..
Я здесь останусь — это лучше...
Морозом пустошь прожелена.
В большой пурге их только двое.
— Скажи мне, ты моя жена?.. —
— И бредит он, и ветер вост.

— О —

Разводит мосты

Разводит мосты... По Неве полуосинной
Светом вереницею длинной плывут.
Ты только что мне, улыбаясь,
сказал: «Что ж, проститесь. Мосты
разведут»...

— О —

Разводит мосты

Разводит мосты... По Неве полуосинной
Светом вереницею длинной плывут.
Ты только что мне, улыбаясь,
сказал: «Что ж, проститесь. Мосты
разведут»...

Баллада о китайском солдате

— Петух ударил в свой рожок —
Опосветил зарю.
Прощай, дружок,
Прощай мой час —
в последний раз
с тобой говорю.

— О —

Баллада о китайском солдате

— Петух ударил в свой рожок —
Опосветил зарю.
Прощай, дружок,
Прощай мой час —
в последний раз
с тобой говорю.

— О —

Баллада о китайском солдате

— Петух ударил в свой рожок —
Опосветил зарю.
Прощай, дружок,
Прощай мой час —
в последний раз
с тобой говорю.

— О —

Баллада о китайском солдате

— Петух ударил в свой рожок —
Опосветил зарю.
Прощай, дружок,
Прощай мой час —
в последний раз
с тобой говорю.

«Незабытая» — картина мастера В. П. Ефанова, за якую мастаку прысуджан дыплом II ступені на выстаўцы «Індустрыя соцыялізма».

Баллада о китайском солдате

— Петух ударил в свой рожок —
Опосветил зарю.
Прощай, дружок,
Прощай мой час —
в последний раз
с тобой говорю.

— О —

Баллада о китайском солдате

— Петух ударил в свой рожок —
Опосветил зарю.
Прощай, дружок,
Прощай мой час —
в последний раз
с тобой говорю.

— О —

Баллада о китайском солдате

— Петух ударил в свой рожок —
Опосветил зарю.
Прощай, дружок,
Прощай мой час —
в последний раз
с тобой говорю.

— О —

Баллада о китайском солдате

— Петух ударил в свой рожок —
Опосветил зарю.
Прощай, дружок,
Прощай мой час —
в последний раз
с тобой говорю.

— О —

Баллада о китайском солдате

— Петух ударил в свой рожок —
Опосветил зарю.
Прощай, дружок,
Прощай мой час —
в последний раз
с тобой говорю.

— О —

Баллада о китайском солдате

— Петух ударил в свой рожок —
Опосветил зарю.
Прощай, дружок,
Прощай мой час —
в последний раз
с тобой говорю.

*) Мель шула — домовый дьявол.

25-годдзе ЛІТАРАТУРНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ В. М. БАХМЕЦЬЕВА

Владзімір Матвеевіч Бахמעў вельмі даўна выдатны рускі пісьменнік, прайшоўшы праз шэраг паштоўшчына-большэвіка, давяршаючы сваё жыццё ў рэвалюцыйным руху, выступаў у пераходны момант, палітыка праслававаў маладога рэвалюцыянера, хараза замацаваў яго імкненне к святлу, к праўдзе. Але В. М. Бахמעў быў непахопным. У гола глухой і страшной рэальнасці, панаванай у дарожка Расіі, ён уступае ў рэвалюцыйны рух, палітыка праслававаў маладога рэвалюцыянера, хараза замацаваў яго імкненне к святлу, к праўдзе. Але В. М. Бахמעў быў непахопным. У гола глухой і страшной рэальнасці, панаванай у дарожка Расіі, ён уступае ў рэвалюцыйны рух, палітыка праслававаў маладога рэвалюцыянера, хараза замацаваў яго імкненне к святлу, к праўдзе. Але В. М. Бахמעў быў непахопным.

Вялікая пралетарская рэвалюцыя 1917 года заставіла В. М. Бахמעва ў Заходняй Сібіры. Будучы членам Томскага камітэта большэвіцкай арганізацыі, ён адначасова кіраваў газетай томокіх большэвікоў «Сібірскі рабочы» і быў першым каардынатарам Заходне-Сібірскага фронту.

Прайшоўшы вялікі шлях рэвалюцыянера-барачыбіта, актыўна ўдзельнічаючы ў будаўніцтве савецкай дзяржавы, В. М. Бахמעў накіраваў багачыны матэрыял, а затым ён чарнае вобразы для сваіх твораў.

В. М. Бахמעў пачаў некалькі дзесяці гадоў аповесцей і апавяданняў, раманаў «Злачынства Мартына» і дзве кнігі вялікага рамана «Наступленне».

Раман «Злачынства Мартына» арабій папулярным срод савецкіх чытачоў імя яго аўтара. Гэта быў першы твор, у якім пісьменнік пачаў арыгінальна вырашаць тэму гітлераўскага і асабістага ў паводзінах чалавека. У рамане Бахמעва людзі ўпершыню заставілі пра свае радасці і гора страшной праўдзай мосяй. Крытыка і варожыя латэра спрабавалі абінаваціць В. М. Бахמעва ў надуманасці злачынстваў Мартына, у непраўдлівасці і неапраўданасці пазіцыяў рамана, заўважваючы, што нехта так дасна перацінае асабовыя і сацыяльныя матывы паводзінаў чалавека. Але савецкі чытач, захоплены кнігамі В. М. Бахמעва, адмоў гату гора-тэорыю. Самая высокая ацэнка для пісьменніка—ацэнка народа, для якога ён жыве і працуе. Імяна гэта высокая ацэнка выдатнага талента В. М. Бахמעва і выканала неабходнае неаднаразова перавыдання яго твораў. Пачынаючы з 1924 года кнігі В. М. Бахמעва выйшлі тыражом вышэй пачтава мільёна экзэмпляраў.

Асабліва шырока і поўна разгарнуўся талент В. М. Бахמעва ў двух кнігах вялікага рамана «Наступленне».

Творчасць В. М. Бахמעва характэрна тым, што ў пэрыяд уяві аўтара заўважылі стаць чалавек новай эпохі з яго пачуццямі і перажываннямі. Ён піша, лічыцца паказвае чалавека працы, яго асабісты вартасці, тэматычна на любы подвиг у імя радзімы, у імя свайго народа.

У творах В. М. Бахמעва і пра гола паштоўшчы, і пра грамадзянскае вайну, і пра сацыялістычнае будаўніцтва—мы бачым палітыку непаўторных людзей, нашых вясных—інтэлектуальных і вясных, вядучых і стрэжкі.

Азначаныя славутую дату—25-годдзе літаратурнай дзейнасці В. М. Бахמעва, пельна не скажаць і аб тым, што побіль уяві чалавек заважан з Беларусі, з беларускай літаратуры, што ён аказаў і аказае дзейную дапамогу літаратарам нашай рэспублікі. Прадучым членам беларускай камісіі пры праўдзіна Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР, ён неаднаразова прыязджаў у Мінск, падоўгу гутарыў з пісьменнікамі неаднаразова выступаў на сходах беларускіх пісьменнікаў, на прайсмерчваннях Мінска, у публікацыях, вучыў пісьменнікаў большэвіцкай стражніцы, паказу іх характэрнаў новых людзей, непраўдлівасці да ўсяго пошлага і варожка.

Беларускі савецкі пісьменнік горага вітанш В. М. Бахמעва і жадаючы яму доўгіх і шчасных творчых год на вяршыні пазіцыі.

Ант. СЕГЕДЗІ

Шлях і сцежкі

Год пяць назад, калі ў савецкім театры пачыналася рашучая барацьба з фармілістычным тэндэнцыямі, у адным з уральскіх тэатраў мы прышлося бачыць «На дне» Горькага. Сумнае гэта было відовішча. На сцэне была ўстаноўлена вядома пазулістая партыя, на дне якой адбывалася дзея. Актары забавіла карабаліся па крутой лесеці, уладчыкі і вылазачы ў горахшыя, панура сёўдаліся ў сваёй сумнай прарэзай тэме.

Масква, Саюз савецкіх пісьменнікаў, В. М. БАХМЕЦЬЕВУ

Горача вітаем Вас з славутым юбілеем. Моцна цісьнем руку. Жадаем багдзёрнасці, сілі і здароўя для далейшых творчых поспехаў у славу літаратуры, на славу радзімы.

Праўленне Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР.

Новыя кнігі

У Дзяржаўным выдавецтве пры СНК БССР выйшлі з друку першыя кніжкі масавай бібліятэкі, прызначаныя для шырокай кругоў чытачоў. Серыя гэтых кніжак — паэма Я. Кушалы «Най раёна Арасіі», тры аповяданні І. Коласа — «Соцыялістычныя» і «Арыгіналы перамога», аповяданні Шалам-Алейхем у перакладзе Змітрака Валуці, пераклады з яўрэйскай мовы аповяданняў М. Дзеціра і Сары Каган, а таксама драматычныя аповяданні М. Ільіна «Моя».

У бліжэйшым часе беларускі чытач атрымае вельмі цікавую і карысную кніжку «Вялікі інстурктар Карл Маркс». У рэдакцыю сабраўшы тэматычны аб Марксе Шалам-Алейхем, артыкулы В. І. Леіна, Л. М. Катановіча.

Выходзіць з друку зборнік «Рассказы о Ленине» — на рускай мове. У зборніку ўвайшлі ўрывкі з твораў лепшых савецкіх пісьменнікаў аб Леніне.

У серыі школьнай бібліятэкі выйдуць выбраныя творы Дуіна-Марцінкевіча: яго паэма «Закін» і дзве казкі «Шкаская шахта» і «Залаты». Асабны кніжкі ў гэтай-жа серыі выйдуць беларускія народныя казкі: «Тарас на Парыж» і «Зіда панапарат». Уступны артыкул і каментарый напісаў М. Дарчанка, мастацкі мастак Малочына.

Здан у друку для школьнай бібліятэкі зборнік аповяданняў Яўхіма Ш. У зборніку ўвайшлі лепшыя яго аповяданні: «Гаротная», «Зарабляецца», «Вярона» і інш.

Здан у друку для школьнай бібліятэкі зборнік аповяданняў Яўхіма Ш. У зборніку ўвайшлі лепшыя яго аповяданні: «Гаротная», «Зарабляецца», «Вярона» і інш.

Найрытван да друку зборнік беларускіх народных казак у адрывах Якуба Коласа. Малюці да казак зрабіў мастак В. Нікавіч.

Рыхтуецца да друку кніга вершаў П. Глебі «Детам», напісаных ім спецыяльна для дзяцей.

Найрытван да друку зборнік дзіцячых аповяданняў Якуба Коласа «У старых дубах».

У апошні час у Яўрэйскай дзяржаўнай тэатры пачаўся пераход да драмы, тэатр выходзіць на шлях сапраўднай рэалістычнай, натхнёнай творчасці. А калі такі спектакль у іншым тэатры! На абсервацыі паставілі такіх спектакляў звычайна тэатры: «Мы стваралі спектакль у стылі сацыялістычнага рэалізму...» І бачыць сам не заўважвае, што ідэя яго працы—нікі не рэалізм і нават зусім нікі не мастацтва, а проста нікому непатрэбны рамесніцкі выраз.

Вяшчэ ідзе наперад, яно прадаўляе новыя і новыя патрабаванні да мастацтва.

У апошні час, следуючы новым патрабаванням гледацка, савецкі тэатр вымушэ прабуваць стварэння рамантычнага спектакля.

І ралат там-сям пачаўся мітусня, безапаказная беганіна, шум. Зноў праўдзіна ў поўнай меры сіла інерцыі, якая сведчыць аб тым, што далёка не ўсе ўмеюць хутка адзунка на патрабаванні жыцця.

Некаторыя зразумелі тэзі аб рамантызме, як супярэчлівы рэалізму. Відэвалкі, як «Алонія» Горькага, «Парыжыяны», «Ато смелцыя алошнік» Крышчэна і Беларускім ардына Працоўнага Чырвонага Сіла драматычнага тэатра; беларускія оперы, балет «Салавей» у Дзяржаўным ардына Леніна тэатры оперы і балета БССР. Гэтыя спектаклі могуць служыць зоркам арганізацыя ўспрыяцця рэалістычнай манеры творчасці.

Не так даўно мы глядзелі ў Вінебскім беларускім драматычным тэатры «Най Барыза-ракой» П. Глебі.

Не маю ў гэтым спектаклі сур'ёзных вартасці, але не пра іх зраз гутарка. Спектакль гэты, на нашаму глыбокаму перакананню, мае істотнейшую прычыну новаму драму ў агульнай тэатры, пачынае да данага драматычнага твора.

Павіт П. Глеба напісаў п'есу, у якой усё гаворыць за неабходнасць рамантычнага, прынаўтатна спіннага ўвасаблення. Пэлія, паказваемы ў п'есе—вобразы герояў, сьвятлы—усё ў п'есе рамантычна, італьяна ад бытавізма. Глеба невыпалкова напісаў п'есу ў верхах і назваў яе драматычнай паэмай.

Най-драматыр усёмі сродкамі ўказаў—гледзіце, гэта не проста сколак з гістарычнага жыцця, гэта ачытаўраване рамантычнае ў ўзаўдзіне.

ДВА ЗБОРНІКІ АПАВЯДАНАЎ

Перад намі дзе перакладзеныя кнігі ў серыі «Масавая бібліятэка», выданыя рэдакцыяй мастацкай літаратуры Дзяржаўнага выдавецтва БССР.—аповяданні М. Дзеціра і С. Каган.

Мота Дзеціра—малады яўрэйскі пісьменнік, які памёр год таму, прышоў у літаратуру з будаўнічых рыштываніяў. Ён не меў спецыяльнай адукацыі, мастацкі густ яго выпрацоўваўся пад уплывам велічэй прыроды роднага Палесся, на жыццё глядзю ён вачыма будаўніка, які адчувае радасць ад працы. Бачны ў яго аповяданнях прыгожыя малючкі дзікай прыроды Палесся, якая ператваралася пад рукамі будаўнікоў-большэвікоў у культурную жытццю. Адчуваець смутныя вядуці мінулага, калі беларускія акупанты вешалі лепшыя сьмюці беларускага народа, якія зыгаліся за вывастанне свайго краіны. У Дзеціра ідэяўчай астрае адчуванне і пагадзальнасць.

У разглядаемым зборніку змешчаны тры аповяданні: «Над дубам», «Помяні», «Бусы».

У першым, азвавалася, аўтар спрабуе памаліваць малючак з гісторыі барацьбы беларускага народа з беларускімі акупантамі. Аднак, калі ён і ставіў сабе гэта за мэту, дык не дасягнуў яе. Малючак не выйшаў.

Ва ўважненні чытача астаецца стары біблейскі дуб і пад ім сям брэйскаўх дзядоў. Паказе барацьбы ільа. Воць адносіны самаго аўтара да гэтага мінулага, а праз яго і да сучаснага, і яны палкам прыняты пашау свету. Можна падумаць, што аўтар і не збярэўся апавадаваць пра змаганне беларускіх партызанаў з беларускімі акупантамі, пра каханне Трахімі і Марфуці. Ён лічыў, мабчы, ачытава важней выказаць свае адносіны да гэтага, свае адчуванні з прычыны гэтага. Імпрэсіяністычная фрагментарнасць твора, адсутнасць сюжэта, фэбулі, на ўсімкі пышадку яны дэда-дэда называюцца.—усё дэвалюе дакумэ, што аўтар і ставіў перад сабой такую мэту, калі не ішло яно яшчэ ад літаратурнай малавонітасці.

Другое аповяданне «Помяні» трохі вышчарэнае паміж уоіх трох і яго больш можна назваць апаваданнем, як «Над дубам» ці «Бусы» (апошняя з'яўдзена яшчэ ў большай меры імпрэсія, як «Над дубам»). На будоўлі—дзесціх малючых мушэра-будаўнікоў пад наглядом старога інстурктара. У інстурктара—дэчка Ася, якая працуе на электрастанцыі і яею інстурктар абнаў аднаў замуж за самага дэчкага з сава вучыні. Гэта звычкі.

Аўтар у пэіах і мяккіх тонах, не паабзурэных дэчкага юмару, расказвае пра спаборнічанне дэсціх будаўнікоў, пра патайнае жаданне кожнага стаць выбраным невымай лэчкі старога інстурктара. Расце дом—прыгожы помнік радаснай працы людзей, якой вучыў сваіх малючых вучыні стары інстурктар.

Але воць інстурктар, намірае. Да яго збярэўшася ўсе яго дэсцік вучыні. Іх настаўнік лэчыць адноў. Усе дэсцік поглядзі абводзіць нагой—дзе ж настаўнік, вядома, ад прыгожы дэчка Ася? І толькі на сцяне вісіць у вясці сукенка ці на вешалцы хустка. Ч хойпачі прыкмець усім дэсцікам:

— Ай, стары інстурктар, ты абдурыў нас!

Намірае стары інстурктар. А яго дэчкі пажа, канчаецца і апаваданне. І астаецца толькі будымак, рабубованы дэсціма малючым будаўнікамі-вучыні пад наглядом старога інстурктара-настаўніка. Астаецца помнік радаснай працы, помнік творчасці чалавека.

Дэчка ўвешка і прагнае жаданне жыць і тварыць—рысы характэра Моты Дзеціра, маладога яўрэйскага пісьменніка, які выказа відны з гэтага апавадання.

Мота Дзеціра адчуваў і любіў прыроду Палесся, дэ-б ён ні быў—ці ў глухім кутку Палесся, ці на рыштываных гарадской будоўлі. Праходзячы праз яго ўважненне, прырода, незнаёма чытачу, паўстае перад ім у музычных фарбах і колерах—яна трае і спявае. Чытач за гэта астаецца ўдзічны Моту Дзеціра, бо той адчувае яму прыроду такой, якой адчуваць яе павінен чалавек.

У творах Дзеціра знаходзіцца і новыя вобразы і новыя параўнанні, што надае творах свежасці і нават арыгінальнасці, хаця аўтар яшчэ, відаць, не знайшоў сабе палкам як мастак. Калі-б не смерць, спыніўшая жыццёвы шлях яго, Мота Дзеціра мог-бы вырасіць ў таленавітага, вялікага мастака.

Другая кніжка апаваданняў (Сары Каган) змяшчае два аповяданні, друкаваных у свой час у пераходным друку. «У гасіцах» і «Першая прэмія». Творы гэтыя зусім інаша тараклу, як Дзеціровы. Калі ў таго яны праякнуты прыгожым лірызмам, адчуваннем музыкі прыроды, дык у Сары Каган яны адрыніваюцца сваёю назаўнасцю, калітарнасцю. Можна-б сказаць, што гэтае, напрыклад, апаваданне напісана да такоў даты, а гэтае—да такоў. Аднак працягненне ў пэіах маладога дэчкіны Хань, заважанай у сільнаега хлопца Паўла («У гасіцах»), прымушае чытача з цікавасцю сачыць за разгорнутым палей накол гэтага трагічнага каханна. «Першая прэмія»—твор слабейшым за першы і наваўла ў Сары Каган знайшліся-б апаваданні лепшыя для перакладу на беларускую мову.

У гэтым, а нават і ў Дзеціровым зборніку, адчуваецца вышчарэнасць палбора твораў, усё адно як лэжалі іны ў кутку паперы на сцяне, а вышчарэ нацца спыніўся некуды і спынаюцца захапі з сабою не зусім тыя, якія думаў, руганілі.

А чытачу, напрыклад, цікава было-б прачытаць кніжку апаваданняў Моты Дзеціра, паабраную больш старанна, большым намерам і апаваданна аформленую.

Трэба сказаць, што і адначасна дэчкі кніжачкі выданыя не дэчна, хаця можа было-б уніаўну аднастаўнасці ў вокадцы і нават у назвах, пазаўваўшым старатаўшчына «Апаваданні» для абодвух кніг.

Пераклад, зроблены В. Вадугай, вельмі добры, за выключэннем некаторых прыкрых дробязей, якіх можна было паабмежыць.

Р. МУРАШНА.

ВЕРШЫ Р. БАУМВОЛЬ

Яўрэйская паэтка Рахіля Баумволь назвала свой зборнік вершаў «Вішня цвіце». Адрываючы першую старонку кнігі, мы чытаем: «І сёння ясулі свету верш, радасць маё сэрца агартэ». Адрэгу-з насія гэтых сардэчных і шчырных радкоў у паэтык паўзлаўца нейкі баль і бяліна: «Я мяленкая, а айма вялікая... Я слява. Ці пачуць яне?»

Адкажаць можна станоўча. У папярэдніх сваіх верхах Рахіля Баумволь называў «зэамічыла», яе вершы, за выключэннем дзіцячых, у большасці не былі натуральнымі. Адчувалася надуманасць, штучнасць, прамерная рэчыналістычнасць. Зусім зразумела, што такі вершы не маглі хваліваць савецката чытача.

У зборніку «Вішня цвіце» паэтка на многім перамагла гэтыя недахопы, навуцілася быць эканомнай у сваёй паэтычнай гаспадарцы, яна не гаворыць многа, умеа абгулдзіць свае кароткія лірычныя зарысці, паступова жывае сушчэ і схематычнасць.

У вершы «Жыцьцё» Баумволь з пачуцім сапраўднага савецкага патрыятызма, сцвяржае: «Яма маладзёці, якая адчытаецца, няма жыцця, яное канчаецца, калі ты поўна любіш да нашай будоўнай зямлі, якая і мае і наба жыцьцё маладзёці». Адсутнасць напэўненасці і ўвешчэ-не алачкі нешта новае, свосааблізае для паэтычнага выражэння пачуццяў да права гаварыць аб таленавітасці Рахілі Баумволь.

Да лепшых першаў кнігі «Вішня цвіце» трэба аднесці такія вершы, як «Да майго хлопчыка», «Кубак толькі для віна», «Увешчэ», «Нягале», «А я ўсё не вырашу», «Я зусім інаша маладая маці», «Дэчка ідзе і вершы з пылка для дзяцей — «Вадыханца», «Вожык», «Гасцінцы». Цеплыні і прастагой павяла ад гэтых першаў. У іх няма нічога надуманага, напэўнага.

Добраўзвоненая радкавая паэтка Самуіла Гаіна дапамагае паэтке паабліца тых «кніжачкі» першаў, якіх у Рахілі Баумволь было не мала. Паэтычнае вэка Рахілі Баумволь пачало лепш бачыць і гэта пайшоў на вяршыце да першаў:

Вот паруюк мелькаець
В лазуры вод речных.
Вот ветерок выдохнет:
Он свеж, хотя и тих.
Он думит под суетняшкою,
И это уже стих.

(Переклад Веры Инбер).

Так Рахіля Баумволь успрымае свет. Крыўца толькі, што ў дэбрую кнігу трапілі і подрабаваныя, схематычныя вершы — «К палоніткам», «Вішале». Іны стаяць значна ніжэй астатніх першаў.

Кніга першаў «Вішня цвіце» сведчыць аб творчым росце яўрэйскай паэтыкі Рахілі Баумволь.

М. ГРУБІАН.

Творчыя вечары кампазітараў

Аркамітэт Саюза савецкіх кампазітараў БССР прыняў рад рашэнняў, стымуючых далейшае развіццё і паліпшэнне музычнай творчасці ў БССР.

Вядзена да ведама СНК БССР аб невяржаны Дзяржаўным выдавецтвам, яго прадыржэвствам (Сіркуларны, шыкарэграфічны) паставоны СНК БССР ад 19 мая 1939 года аб арганізацыі выдання нот у БССР.

Пачынаючы з верасня, вырашана правесці рад творчых вечараў беларускіх савецкіх кампазітараў. У гэтых вечарах—творчы вечар кампазітара Н. І. Алаіла, у дэстрычкі—Н. П. Чуркіна і Н. Я. Рапавенскага, у дэстападе—А. Е. Турановіча, у спежы—Д. А. Лукаса, А. П. Папова і В. В. Алоўчына. У часе Катрынінскіх свят будзе праведзены вечар сустрэчы кампазітараў з баймаі і кампазітараі Чырвонай Арміі ў Мінскім ДЧА.

Апрача гэтых мерапрыемстваў, рэалізуецца паставона працягнута Аркамітэтам Саюза кампазітараў СССР ад 18 верасня гэтага года аб пашырае дэкады беларускага мастацтва ў Маскве. Паводле гэтага паставоны, кампазітарам БССР прадастаўлены творчы кампазітараў: на 3, месяці ў Маскву і Ленінград з абавязаннем кваліфікацыянах калюсцінах—г. г. А. В. Вагатуров, М. Е. Крушыну, П. П. Наджанову, А. Н. Папову, Г. Ф. Савіліну; на 1 месяц — на даклад савецкай музыкі г. г. Н. І. Алаіла, Г. В. Пушэту, Е. К. Ніколкаму, А. Е. Туранову і І. Ц. Ступану.

Апрача ёрочкаў на кампазітараў Аркамітэт Саюза кампазітараў СССР адучуе 10.000 руб. на набыванне публікацыяў і апаваданнаў для ўдзельнікаў і 50.000 руб. на пашырэ музычных інструментаў (радыё, піяніна) для кампазітараў БССР.

В. ЕФИМАУ.

Вечары кампазітараў

зусім паставона працягнута Аркамітэтам Саюза кампазітараў СССР ад 18 верасня гэтага года аб пашырае дэкады беларускага мастацтва ў Маскве. Паводле гэтага паставоны, кампазітарам БССР прадастаўлены творчы кампазітараў: на 3, месяці ў Маскву і Ленінград з абавязаннем кваліфікацыянах калюсцінах—г. г. А. В. Вагатуров, М. Е. Крушыну, П. П. Наджанову, А. Н. Папову, Г. Ф. Савіліну; на 1 месяц — на даклад савецкай музыкі г. г. Н. І. Алаіла, Г. В. Пушэту, Е. К. Ніколкаму, А. Е. Туранову і І. Ц. Ступану.

Апрача ёрочкаў на кампазітараў Аркамітэт Саюза кампазітараў СССР адучуе 10.000 руб. на набыванне публікацыяў і апаваданнаў для ўдзельнікаў і 50.000 руб. на пашырэ музычных інструментаў (радыё, піяніна) для кампазітараў БССР.

В. ЕФИМАУ.

тэніе — што ставіць?», уласна жакучы, павіна атрымаць іны характар, не што ставіць, а як ставіць. Воць тут і ставіць шлабам да новых шлахоў. Справа закочаецца ў адзункаў нога падымае да раскрыцця драматычных твораў.

«Тры сястры» Чэхава можа ставіць, як бытавую драму з уклікам да натуралістычнасці — так, як ставіў яе МХАТ у 1901 годзе, а можа і трэба вырашыць гэты спектакль, як драму стражні, прыблужую над бачам, даць рамантычны характар спектаклю, — тае наступіў Невіровіч-Ланцаўка, ставіць «Тры сястры» ў 1910 годзе.

Можна «Урызаці Агоста» Гупкова ставіць з фармілістычным выразам, як рабіў гэта год шэсць гадоў Ваўраў у «Новым тэатры», а можа і трэба іграць «Урызаці» ў рамантычнай трагедыі, як рабіў гэта Остужэў, як ставіць спектакль Суталоў.

Можна заступіць рамантычнасць п'есы «Най Барыза-ракой», які рабіў гэта год БДТ, а можа і трэба наставіць гэту драматычную драму, як спектакль вялікага рамантычнага пафэра.

Зразумела, рамантычная інтэрпрэтацыя спектакля магчыма толькі тады, калі ў прыродзе драматычнага матэрыяла закладзена аснова для гэтага. «Ромеа і Джульета», «Рабінінкі», «Дваціць год насаў Святлоза», «Най Барыза-ракой» Глебі маюць у сваёй сутнасці рамантычны элемент. Іх можа і трэба ставіць так, каб гэты элемент рамантызма атрымаў поўназначнае развіццё. «Вадэла Крочыцкага», «Най Каган» Калцова пабудуць будуць гэтага аэлемента.

Мы не абрабаме складаць пунэрацідэаль на рамантычнаму репертуару, ні-тым больш — даваць тут рэцэпты рамантычнай інтэрпрэтацыі любэга твора. Толькі ў творчай практыцы, у творчым гаранні зноўдуць тэатры самі патрэбіна раманне.

Няма сумнення ў тым, што колькасць будоўных спектакляў у нашых тэатрах будзе пашырана расці. Няма сумнення ў тым, што савецкі тэатр будзе няўдільна ісці шырокай дарогай натхнёнай творчасці, стварэння шэфэўры сацыялістычнага мастацтва.

Што-ж ставіць? Дзе той драматычны матэрыял, на аснове якога можа старацца гэты лэстыва неабходна рамантычна-рэалістычны спектакль? — запыта

